DALYKO APRAŠAS

Dalyko pavadinimas	Kodas
Tipais grįstas programavimas	**TYDD7134**

Dėstytojai	Padalinys
Koordinuojantis: doc. Karolis Petrauskas **Kiti:** partn. doc. Viačeslav Pozdniakov	Programų sistemų katedra, Informatikos institutas, Vilniaus universitetas

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) lygmuo	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	-	Pasirenkamas

Įgyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalbos
Auditorinė	Pavasario semestras	Lietuvių, anglų

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: „Funkcinis programavimas“.	**Gretutiniai reikalavimai (jei yra):**

Dalyko (modulio) apimtis ECTS kreditais	Visas studento darbo krūvis valandomis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	130	64	66

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos

Supažindinti studentus su išvystytomis programavimo kalbų tipų sistemomis, išnagrinėti jų taikymą programų sistemų inžinerijos uždaviniams spręsti, analizuoti susijusius teorinius pagrindus, ugdyti tipais grįsto programavimo ir verifikavimo įgūdžius.

Bendrosios kompetencijos:

- Nuolatinis mokymasis *(BK2)*.
  - Gebės savarankiškai įsisavinti naujas žinias, metodus ir įrankius bei taikyti juos praktikoje *(BK2.3)*.

Dalykinės kompetencijos:

- Konceptualių pagrindų žinios ir gebėjimai *(DK4)*:
  - Supras pagrindines programų sistemų inžinerijos koncepcijas bei sąvokas, įskaitant kelias priešakines sritis, suvoks galimas taikymo sritis ir žinos disciplinos aprėptį *(DK4.1)*.
  - Gebės taikyti matematikos pagrindų, mokslo, inžinerijos, kompiuterių mokslo teorines žinias ir algoritminius principus programų sistemų kūrime *(DK4.2)*.
  - Gebės abstrakčiai mąstyti, naudoti formalius aprašymo metodus, įrodinėti jų teisingumą, formalizuoti ir specifikuoti realaus pasaulio problemas *(DK4.3)*.
- Technologinės, metodinės žinios ir gebėjimai, profesinis kompetentingumas *(DK6)*:
  - Gebės derinti teoriją ir praktiką programų sistemų taikymo įvairiose srityse uždavinių sprendimui, įvertinant technologinį, ekonominį, socialinį ir teisinį kontekstą *(DK6.1)*.
  - Gebės parinkti ir panaudoti tinkamus šiuolaikinius metodus, modelius, problemų sprendimo šablonus, įgūdžius bei įrankius, būtinus programų sistemų kūrimui ir priežiūrai, įskaitant naujas taikymo sritis *(DK6.2)*.
  - Gebės panaudoti esamą kompiuterių techninę ir programinę įrangą, identifikuoti, perprasti ir taikyti perspektyvias technologijas *(DK6.3)*.

Dalyko (modulio) studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Studentai supras priklausomus tipus, gebės taikyti juos programų sistemų inžinerijos uždaviniams spręsti.	Paskaitos, į problemas orientuotas dėstymas, atvejų analizė, informacijos paieška, literatūros skaitymas, individualus darbas, pratybos, laboratorinių darbų atlikimas.	Laboratorinių darbai ir jų rezultatų pristatymas, egzaminas raštu (atviri, pusiau atviri ir uždari klausimai ir užduotys).
Gebės formuluoti dalykinės srities savybes priklausomais tipais ir įgyvendinti tas savybes atitinkančias programas.		
Gebės analizuoti mokslinius straipsnius susijusius su tipų sistemomis, įvertinti jų indėlį mokslo srityje.		

Taikyti tipais grįstą programavimą Idris2 kalboje, suprasti konceptų sąsajas su kitų panašių kalbų konstrukcijomis.		

Temos	**Kontaktinio darbo valandos**							**Savarankiškų studijų laikas ir užduotys**	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	**Visas kontaktinis darbas**	**Savarankiškas darbas**	**Užduotys**
1. Įvadas ir pagrindai.	2					2	**4**	**4**	Užduotys pratybų metu. Laboratoriniai darbai. Susijusių straipsnių aptarimas. Savarankiškas literatūros studijavimas.
2. Vektorius, kaip ilgiu indeksuotas tipas, jo panaudojimas, savybių verifikavimas.	2					2	**4**	**5**	
3. Naudotojo apibrėžti tipai.	2					2	**4**	**5**	
4. Tipais grįstas programavimas, kalbos lygmens ir priklausomi tipai.	4					4	**8**	**6**	
5. Lygybė, perrašymas tipuose, pilnumas ir išsprendžiamumas.	2					2	**4**	**4**	
6. Curry-Howard atitikimas, įrodymai programuojant.	2					2	**4**	**3**	
7. Sudėtingų potipių išreiškimas predikatais.	2					2	**4**	**5**	
8. Alternatyvus duomenų struktūrų dekonstravimas taikant rodinius.	2					2	**4**	**5**	
9. Srautai ir begalinis programų vykdymas.	2					2	**4**	**5**	
10. Tipizuoti automatai kaip protokolų specifikacijos.	4					4	**8**	**6**	
11. Sesijų tipai ir lygiagretumas.	2					2	**4**	**5**	
12. Tiesiniai tipai ir resursų valdymas.	4					4	**8**	**6**	
13. Apibendrinimas ir sąsajos su kitomis programavimo kalbomis.	2					2	**4**	**3**	
14. Pasiruošimas egzaminui ir jo laikymas (raštu).								**4**	
Iš viso	**32**					**32**	**64**	**66**	

Vertinimo strategija	**Svoris, %**	**Atsiskaitymo laikas**	**Vertinimo kriterijai**
Praktinės užduotys	30	Kiekvieną savaitę	Studentai atliks praktines užduotis susijusias su paskaitos tema. Bet kuris studentas turi gebėti klasei pristatyti savo sprendimą, paaiškinti kaip ir kodėl toks sprendimas priimtas.
Laboratoriniai darbai	30	Progresas deklaruojamas kas savaitę. Galutinis pristatymas 16-tą semestro savaitę.	Studentai pasirenka dalykinę sritį ir sudaro programą taikant tipais grįsto programavimo metodus. Programa turi panaudoti visus pagrindinius tipais grįsto programavimo elementus, tokius kaip priklausomi tipai, tipizuoti automatai, sesijų ir tiesiniai tipai ir kitus. Taip pat, turi būti apibrėžtos ir įrodytos su dalykine sritimi susijusios programos savybės. Studentai turi gebėti paaiškinti visus sprendimus ir pakartotinai įgyvendinti nedideles funkcijas paaiškinant visus žingsnius. Darbo progresas turi būti deklaruojamas kiekvieną savaitę.

Egzaminas raštu	40	Sesijos metu	Egzaminą sudaro atvirojo, pusiau atvirojo ir uždarojo tipo klausimai iš per paskaitas išdėstytų temų.

Autorius	**Leidimo metai**	**Pavadinimas**	**Leidinio Nr. Ar tomas**	**Leidykla ar internetinė nuoroda**
Privalomi studijų šaltiniai				
Edwin Brady	2017	Type-Driven Development with Idris		Manning. ISBN: 978-1617293023
Papildomi studijų šaltiniai				
Adam Chlipala	2013	Certified Programming with Dependent Types		The MIT Press. ISBN: 978-0262026659
Samuel Mimram	2020	Program = Proof		Independently published. ISBN: 979-8615591839

COURSE UNIT DESCRIPTION

Course unit title	Course unit code
Type-driven development	

Lecturer(s)	Department where the course unit is delivered
Coordinator: assoc. prof. Karolis Petrauskas **Other lecturers:** p'ship assoc. prof. Viačeslav Pozdniakov	Department of Software Engineering, Institute of Compute Science, Vilnius University

Cycle	Level of course unit	Type of the course unit
First	-	Elective

Mode of delivery	Semester or period when the course unit is delivered	Language of instruction
Face-to-face	Spring semester	Lithuanian, English

Prerequisites and corequisites	
Prerequisites: "Functional programming".	**Corequisites (if any): -**

Number of ECTS credits allocated	Student's workload	Contact hours	Self-study hours
5	130	64	66

Purpose of the course unit: programme competences to be developed

Introduce students to elaborated programming language type systems, explore their application to software engineering problems, analyze relevant theoretical background, and develop skills in type-driven development and verification of software.

Generic competences:

- Continuous learning *(GC2)*.
  - Will be able to independently acquire new knowledge, methods, and tools and apply them in practice *(GC2.3)*.

Specific competences:

- Knowledge and abilities of conceptual foundations *(SC4)*:
  - Students will understand the basic concepts of software engineering, including several frontier areas, potential application domains, and the discipline's scope *(SC4.1)*.
  - Will be able to apply theoretical knowledge in mathematics, software engineering, computer science, and algorithmic principles to build software systems *(SC4.2)*.
  - Will be able to think abstractly, use formal methods, prove correctness, formalize, and model real-world problems *(SC4.3)*.
- Technological, methodological knowledge and abilities, professional competence *(SC6)*:
  - Will be able to combine the theory and practice of software engineering, considering problem-solving techniques and assessing technological, economic, social, and legal contexts *(SC6.1)*.
  - Will be able to select and use appropriate modern methods, models, problem-solving patterns, skills, and tools necessary for developing and maintaining application systems, including new application areas *(SC6.2)*.
  - Will be able to use existing computer hardware and software, identify, understand, and apply frontier technologies *(SC6.3)*.

Learning outcomes of the course unit: students will be able to	Teaching and learning methods	Assessment methods
Understand dependent types and apply them to software engineering problems.	Lectures, problem-oriented teaching, case studies, information retrieval, literary reading, individual work, tutorials, lab assignments.	Lab assignments and presentation of their results, written exam (open, semi-open and close-ended questions and tasks).
Formulate desired software properties as dependent types and develop implementations conforming to those properties.		

Analyze scientific papers in the domain of type systems and understand their contribution in the context of core knowledge.		
Apply type-driven development in the Idris2 programming language and understand conceptual relations to other languages with similar type systems.		

Course content: breakdown of the topics	**Contact hours**							**Self-study work: time and assignments**	
	Lectures	Tutorials	Seminars	Practice	Lab assignmens	Practical training	**Contact hours**	**Self-study hours**	**Assignments**
1. Introduction and fundamentals.	2					2	**4**	**4**	Tasks at practical classes. Laboratory assignments. Discussion on related papers. Self-study of literature.
2. A vector as a length indexed type, its use cases, verifying its properties.	2					2	**4**	**5**	
3. User-defined datatypes.	2					2	**4**	**5**	
4. Type-driven development, programming with first-class and dependent types.	4					4	**8**	**6**	
5. Equality, rewrites in types, totality and decidability.	2					2	**4**	**4**	
6. Curry-Howard correspondence, proving by programming.	2					2	**4**	**3**	
7. Expressing complex subtypes with predicates.	2					2	**4**	**5**	
8. Decomposing data structures in alternative ways using views.	2					2	**4**	**5**	
9. Streams and infinite execution.	2					2	**4**	**5**	
10. Typed state machines as protocol specifications.	4					4	**8**	**6**	
11. Session types and concurrency.	2					2	**4**	**5**	
12. Linear types and resource management.	4					4	**8**	**6**	
13. Summary and relation to other programming languages.	2					2	**4**	**3**	
14. Preparing for the exam and taking the final exam (written).								**4**	
Total	**32**					**32**	**64**	**66**	

Assessment strategy	**Weight,%**	**Deadline**	**Assessment criteria**
Practical assignments	30	Each week.	Students perform small practical assignments related to the topic of the lecture. Any student should be able to present his work for a class, explaining how and why he came to the solution.
Lab assignment	30	Progress declared each week. Final presentation – 16th week of the semester.	Students choose a domain and develop a program by applying type-driven development practices. The program has to use all the main type-driven constructs like dependent types, typed state machines, session, and linear types, and others. Also, domain-specific properties have to be stated and proved. The student has to be able to explain all the decisions and re-implement a small function explaining all the steps. Progress has to be declared every week.

Exam (written)	40	Exam session.	Exam consists of open, semi-open and close-ended questions from the topics covered in lectures.

Author	Year	Title	Number or volume	Publisher or URL
Required reading				
Edwin Brady	2017	Type-Driven Development with Idris		Manning. ISBN: 978-1617293023
Recommended reading				
Adam Chlipala	2013	Certified Programming with Dependent Types		The MIT Press. ISBN: 978-0262026659
Samuel Mimram	2020	Program = Proof		Independently published. ISBN: 979-8615591839